

TOIMINTAOHJE HENKILÖKOHTAISEEN BUDJETOINTIIN VAMMAISPALVELUJEN TULOSYKSIKÖSSÄ

Sisällys

1.	Vammaispalvelut.....	2
2.	Henkilökohtaisen budjetoinnin soveltaminen vammaispalveluissa	3

1. Vammaispalvelut

Vantaan vammaispalveluissa järjestetään vammaisille henkilöille erilaisia kotona ja kodin ulkopuolisessa elämässä selviytymistä helpottavia palveluja ja taloudellisia tukitoimia sekä vammaispalvelulain että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella. Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on vamman tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuus arvioidaan jokaisen palvelun ja tukimuodon osalta erikseen. Vammaisuutta arvioitaessa huomioidaan hakijan oma ja läheisten, terveydenhuollon ammattihenkilöiden sekä sosiaalihuollon viranomaisten käsitys hakijan vammaisuudesta ja palvelujen tarpeesta. Sosiaalihuollon viranomaisen arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa hakijan suoriutumiskyky tavanomaisesta elämästä, fyysinen ympäristö, perhetilanne ja muut yksilölliset tekijät.

Vammaisuutta arvioitaessa ei henkilön iällä ole merkitystä. Vammaisuus voi johtua sekä fyysisestä että psyykkisestä vammasta. Ikääntymisestä johtuva toimintakyvyn aleneminen ei tee henkilöstä vammaista. Vammaispalvelulain mukaiset ns. subjektiiviset oikeudet edellyttävät vaikeavammaisuutta. Vaikeavammaisuutta määriteltäessä voidaan käyttää apuna Kelan haittaluokitusta, jolla määritellään yleisellä tasolla vamman aiheuttama lääketieteellinen haitta. Keskeistä palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on asiakkaan yksilöllisen avun tarpeen huomioiminen.

Vammaisen henkilön palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheetonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 7 §:ssä säädetään. Palvelusuunnitelma tarkistetaan aina, kun vammaisen henkilön palveluntarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia sekä tarpeen mukaan muutoinkin.

Vammaispalvelulain ja erityishuoltolain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Kyseessä on siis viimesijainen laki. Kehitysvammaiselle henkilölle järjestetään palvelut ensisijaisesti sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain nojalla. Mikäli sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä tai sopivia, palvelut järjestetään erityishuoltolain nojalla. Hakijaa tulee opastaa hakemaan palvelua muualta, mikäli hänellä on siihen lain mukaan mahdollisuus.

Vammaispalveluja tulee järjestää yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa. Asiakkaan mielipide ja toive palveluiden järjestämistavasta tulee aina selvittää ja mahdollisuuksien mukaan palvelut tulee järjestää asiakkaan toivomalla tavalla.

Palveluja järjestetään vantaalaisille eli henkilöille, joilla on kotikuntalain mukainen kotipaikka Vantaalla. Väestörekisteriin merkitty kotikunta ei kaikissa tapauksissa ole välttämättä se kunta, joka on velvollinen järjestämään vammaispalvelulain mukaiset palvelut. Mikäli hakijan kotipaikka ei ole selvä, niin kotipaikan selvittämisessä tulee ottaa huomioon hakijan oma käsitys kotipaikastaan, hänen perhesuhteensa, työpaikkansa ja mahdolliset eri osoitteet, joissa hän oleskelee.

2. Henkilökohtaisen budjetoinnin soveltaminen vammaispalveluissa

Henkilökohtainen budjetointi on keino lisätä sosiaalihuollon palvelujen käyttäjän valinnanvapautta ja itsemääräämistä. Kyse on olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamisesta: henkilö voi itse määrittellä, millä lailla hänen palveluihinsa joka tapauksessa kuluvat rahat käytetään. Palvelujen käyttäjälle laaditaan asiakkaan toiveiden, palvelutarpeen arvioinnin sekä nykyisten palvelujen kustannusten perusteella uusi palvelusuunnitelma, joka voi sisältää perinteisen palveluvalikoiman ulkopuolelta tulevia, asiakkaalle räätälöityjä palvelu- ja tukitoimia. Uuden palvelusuunnitelman sisältämät toimenpiteet eivät pääsääntöisesti voi ylittää nykyisten palvelujen kustannuksia.

Henkilökohtaista budjetointia voidaan soveltaa niille henkilöille, joiden palvelusuunnitelman laatimisen tai päivityksen yhteydessä havaitaan, etteivät asiakkaan nykyiset palvelut ole sopivia eikä tarjolla ole asiakkaan tarpeisiin vastaavia perinteisiä palveluja tai tukitoimia.

Henkilökohtaista budjetointia voidaan käyttää vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisten palvelujen ja tukitoimien järjestämisessä. Palvelujen ja tukitoimien lisäksi budjetti voidaan myöntää itsenäistä suoriutumista edistävien laitteiden tai koneiden hankintaan. Terveystieteiden palveluihin tai apuvälineisiin ei henkilökohtaista budjettia voi käyttää. Henkilökohtaisen budjetin suuruuteen vaikuttaa perinteisellä tavalla järjestetyn palvelun kustannukset sekä asiakkaan palvelujen tarve. Kustannukset eivät pääsääntöisesti saa ylittää aiempia kustannuksia. Asiakkaan ikä ei rajaa henkilökohtaisen budjetoinnin soveltamista.

Henkilökohtaisen budjetoinnin lähtökohtana on asiakkaan toiveet, tarpeet ja voimavarat. Henkilökohtaisessa budjetoinnissa keskeisessä osassa on asiakkaan tekemä tukisuunnitelma, joka toimii pohjana viranomaisen kanssa tehtävälle palvelusuunnitelmalle. Tukisuunnitelmaan asiakas kirjaa (tarvittaessa yhdessä lähipiirinsä ja työntekijöiden kanssa) omat toiveensa ja määrittelee tarvitsemansa tuen ja palvelut.

Asiakas ja työntekijä kartoittavat yhdessä palvelun tai tukitoimen järjestämistapaa ja etsivät sellaisia ratkaisuja, joilla voidaan edistää esimerkiksi asiakkaan omatoimisuutta, osallisuutta, työllistymistä ja itsenäistä elämää. Asiakkaan toiveet ja palvelutarpeet kirjataan palvelusuunnitelmaan, joka käsitellään henkilökohtaisen budjetoinnin työryhmässä. Työryhmä arvioi esitettyjen palvelujen ja tukitoimien soveltuvuutta ja tarkoituksenmukaisuutta henkilökohtaiseen budjettiin.

Henkilökohtaisen budjetoinnin työryhmän hyväksymisen jälkeen viranhaltija tekee asiasta päätöksen. Päätös tehdään aina määräajaksi, enintään vuodeksi kerrallaan. Päätökseen kirjataan, millä tavoin ja milloin seuranta tapahtuu, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein. Palvelutarpeen tai olosuhteiden muuttuessa palvelusuunnitelma päivitetään.